

Håndbok for studieledere

Senterpartiskolen
Senterpartiets studieforbund

INNHold

1. Studieleder – et viktig verv	side 3
2. Hvilke oppgaver har studieleder?	side 4
3. Lokallaget som læringsarena	side 5
4. Kurs/studiering: Slik gjør vi det	side 6
5. Huskeliste for studieleder	side 8
6. Studieringen: En metodikk for enkel, effektiv og demokratisk læring	side 9
7. Organisering av kurs/studiering: et tenkt eksempel	side 10
8. Hvordan lede kurs/studiering?	side 11
9. Egen studieplan?	side 12
10. Verktøy	side 12
11. Det grønne hjulet	side 13
12. Prioriterte studietemaer	side 14
13. Til avslutning: Om læring	side 15

1 STUDIELEDER – ET VIKTIG VERV!

Ny innsikt gir mulighet for ny utsikt, heter det i et finsk ordtak. Det er dette vi ønsker med studiearbeidet, slik at vi kan utvikle oss gjennom læring og kunnskap. Derfor er du som er studieleder en viktig og verdifull ressurs.

Vervet ditt er både spennende og krevende. Du kan påvirke, og du kan stimulere til gode, politiske diskusjoner. Du kan bidra til organisasjonsutvikling ved å sette nye tanker og ideer på dagsorden. Du kan vekke interesse og engasjement hos andre, og du kan motivere. Slik får kanskje flere lyst til å lære mer, og være med å utvikle Senterpartiet som organisasjon og politisk aktør.

Hvor mye du vil gjøre ut av vervet som studieleder, avhenger av hvilken kapasitet du selv har, og hvor mye du «brenner» for læring og studiearbeid. Samtidig er det viktig at du ser læringsbehovet i lokallaget ditt, og at du selv holder deg oppdatert.

I denne håndboka finner du informasjon som kan være nyttig. På nettsida www.senterpartiskolen.no finner du studieplaner, materiell mm. Du kan også ta kontakt med fylkesstudieleder, fylkessekretær eller Senterpartiets Studieforbund hvis det er noe du lurer på. Send oss gjerne spørsmål på e-post: sps@sp.no

Lykke til med læring for både innsikt og utsikt i ditt lokallag!

Senterpartiets Studieforbund 2021

Tekst: Kristin Madsen

Foto: PXHere

2. HVILKE OPPGAVER HAR STUDIELEDER?

Studieleder skal velges for to år på første årsmøte i mellomvalgår, slik dette er bestemt i [Senterpartiets vedtekter § 6](#): «Studieleder velges på første årsmøte etter valg.»

Studieleder har ansvaret for studie- og opplæringsvirksomheten i lokallaget, sammen med resten av styret. Studieleder skal også ha et nært samarbeid med Senterkvinne- og Senterungdomskontakten.

Vervet som studieleder trenger ikke være så krevende, men det forventes at du oppfyller tre minstekrav:

1. Holde deg **oppdatert**, dvs. lese den informasjonen du mottar fra Senterpartiets Studieforbund.
2. **Formidle** informasjonen videre til styret, og til medlemmene i lokallaget.
3. **Planlegge og sørge for** at det blir gjennomført minst ett opplæringstiltak i lokallaget på til sammen fire klokke timer i løpet av året.

Husk at studieleder skal samarbeide med lokallagsleder og resten av styret, slik at opplæringen blir gjennomført.

3. LOKALLAGETLÆRINGSARENA

Samtalen har vært, er og vil alltid være den viktigste arenaen for læring. (Säljö 2006).

Senterpartiets lokallag er en god læringsarena. Her treffer vi andre for samtaler, diskusjon og utveksling av erfaringer og ideer i et uformelt fellesskap. Slike fellesskap gir god grobunn for læring. Når læring blir organisert etter reglene i [Voksenopplæringsloven](#), utløser dette opplæringstilskudd.

Læring i lokallaget kan gjennomføres som kurs, studiering, møterekke, debattmøter, eller annen type studiearbeid.

I denne håndboka bruker vi *kurs/studiering* som betegnelse på all organisert læring i regi av lokallagene.

Lokallaget er en fleksibel læringsarena, og kurs/studiering gir rom for svært fleksible arbeidsformer. Bruk den arbeidsformen som passer best i **ditt** lokallag. Ta utgangspunkt i de aktivitetene dere allerede har, og organiser disse aktivitetene som studiearbeid. Det er ikke så vanskelig. Tenk praktisk, og legg inn bolker med opplæring når folk allikevel kommer sammen. Det kan f.eks. legges inn litt tid til opplæring før eller etter styremøte, i forbindelse med gruppemøter, kommuneråd eller i andre sammenhenger når folk møtes.

Det er viktig å merke seg at et kurs/studiering kan gå over så lang tid dere ønsker, innenfor ett og samme kalenderår. Husk bare på å melde inn studieaktiviteten på forhånd, og send inn frammøteliste når aktiviteten er avsluttet. Det viktigste er at du som studieleder sammen med styret finner ut hvilken form eller former som passer best hos dere. Studieplaner kan hentes på <http://www.senterpartiskolen.no>. Det er mulig å egne studieplaner, hvis dere har behov for dette.

4. KURS/STUDIERING: SLIK GJØR VI DET

1. Bestem tema, og bruk godkjent studieplan for kurset/studieringen_Egen studieplan kan brukes, ta kontakt med Senterpartiets Studieforbund (SpS) for informasjon. Godkjente studieplaner finnes her: www.senterpartiskolen.no
2. Meld inn kurset/studieringen i Kursportalen (da registreres det automatisk en søknad om opplæringstilskudd): <https://www.senterpartiskolen.no/kursportalen/kursportalen>
3. Kunngjør kurset/studieringen, f.eks. gjennom SMS til medlemmene. Innmeldte kurs legges også ut på Senterpartiskolens kurskalender: <http://www.senterpartiskolen.no/kurs/kurskalender>
4. Gjør avtale med lærer/kursinstruktør/foredragsholder hvis det er nødvendig. Gjør avtale med den som skal være kursleder/studieringleder. Bestill studiemateriell hvis dere trenger dette, eller hent materiell gratis her: www.senterpartiskolen.no
5. Forskriften til Lov om voksenopplæring tillater at inntil 50 % av kurset/studieringen kan gjennomføres digitalt. **NB:** i 2021 gir forskriften fritak for fysiske samlinger, slik at hele kurset/studieringen kan gjennomføres digitalt. Bruk gjerne Teams, Zoom eller andre digitale plattformer, men husk at deltakerne må kunne være til stede samtidig.
6. For fysiske samlinger: finn et sted å være. Etter Lov om voksenopplæring har dere krav på å få benytte offentlige undervisningslokaler gratis.
7. Kursleder har ansvaret for å opplyse alle deltakere om at de blir ført opp på frammøteliste for kurs/studiering, slik at deltakerne kan gi sitt samtykke. For kurs/studiering som mottar opplæringstilskudd i henhold til Lov om voksenopplæring er kursarrangør pålagt å føre en standard frammøteliste som viser møtedatoer, varighet, deltakernes navn, fødselsår, kjønn og postnummer. Senterpartiets Studieforbund behandler og oppbevarer frammøtelistene i henhold til [Lov om behandling av personopplysninger](#).
8. Gjennomfør kurset/studieaktiviteten, med minst fire hele klokketimer med minst fire deltakere over 14 år som er med 75 % av tida. Se også: www.senterpartiskolen.no og vår [Håndbok for studieledere](#).

9. **Snarest mulig etter gjennomført kurs skal frammøteliste registreres i Kursportalen:**

<https://www.senterpartiskolen.no/kursportalen/kursportalen> **NB:** Det er ikke tillatt å sende frammøteliste på e-post, SMS eller lignende. Slike lister vil bli avvist.

Frammøteliste kan eventuelt sendes i brev til: Senterpartiets Studieforbund, Akersgt. 51 0180 OSLO. Etter at frammøtelisten er godkjent og registrert, vil arrangør motta opplæringstilskudd.

10. **Utbetaling av opplæringstilskudd** skjer kvartalsvis. Ifølge Voksenopplæringsloven skal opplæringstilskudd utbetales pr godkjent studietime, uavhengig av antall deltakere.

5. HUSKELISTE FOR STUDIELEDER

- **Studieplan:** Et kurs/studiering må ha godkjent studieplan, dette er nedfelt i Lov om voksenopplæring m/forskrift. For SpS sine studieaktiviteter er det allerede utarbeidet studieplaner, se www.senterpartiskolen.no Hvis dere vil lage egen studieplan, ta kontakt på e-post sps@sp.no for informasjon.
- **Åpenhet:** Kurs/studiering skal i prinsippet være åpne for alle, men det er tillatt å målrette kurs mot spesielle grupper (f.eks. styrekurs). Bruk gjerne kurs/studiering som rekruttering av nye medlemmer, eller aktivisering av de som har vært med en stund!
- **Varighet:** Kurs/studiering må vare i minst **fire hele klokketimer**, inkl. pauser. ***NB: kun hele klokketime skal registreres, halve timer teller ikke og vil bli strøket.*** Eksempel: En kurskveld fra kl 18-21 utgjør tre studietimer, dvs. hele klokketimer inkl. pauser. Hvor ofte dere vil møtes, og hvor lang tid dere vil bruke hver gang bestemmer dere selv, så lenge kurset/studieringen utgjør minst fire hele klokketimer.
- **Deltakere:** Kurset/studieringen må ha minst fire deltakere, som deltar minst 75% av tiden. Det vil si at alle som deltar på minst tre av fire kurstimer blir registrert som tellende deltakere. Kurs/studiering som ikke tilfredsstiller minstekrav til deltaker og frammøte vil ikke bli godkjent. Det er i spesielle tilfeller anledning til å gjennomføre kurset med færre deltakere, se www.senterpartiskolen.no eller ta kontakt med Senterpartiets Studieforbund, sps@sp.no for mer informasjon. Det kan gjerne organiseres fellesmøter for flere studieringer som arbeider med samme emne. Vær allikevel oppmerksom på at et **kurs/studiering** som har mange deltakere, ikke kan deles opp og registreres som flere studieringer.
- **Deltakeravgift:** Kursarrangører har anledning til å kreve inn deltakeravgift. Deltakeravgiften har ingen betydning for utbetaling av opplæringstilskuddet.
- **Bruk av nettmøter, telefonmøter etc.:** Fysiske samlinger må som nevnt utgjøre inntil 50 % av kurset/studieringen, men det er gitt unntak pga. smittesituasjonen ut 2021. Hold deg oppdatert på eventuelle endringer, se www.senterpartiskolen.no
- **Kursbevis:** Alle som fullfører har krav på bevis for gjennomført kurs. Kursarrangør kan bestille kursbevis, og dele ut disse. Se: www.senterpartiskolen.no

6. STUDIERINGEN: EN METODIKK FOR ENKEL, EFFEKTIV OG DEMOKRATISK LÆRING

I denne håndboka bruker vi begrepet *kurs/studiering* om all organisert opplæring og studiearbeid. *Studieringen* er imidlertid en metodikk for læring, som har lang tradisjon i voksenopplæring og organisasjonsbygging. I studieringen kommer folk sammen, for å diskutere og lære mer om et emne av felles interesse. Studieringen er en demokratisk måte å lære på. Her skal alle få komme til orde, og alle skal få være aktive deltakere. Vi lærer gjennom å snakke med hverandre, utveksle erfaringer og ved å lytte til andre. Studieringen ledes vanligvis av en ringleder, som legger til rette og sørger for at alle trives og får komme til orde.

Tradisjonelt tenker vi på studieringen som en liten gruppe som sitter rundt et bord og diskuterer, og arbeider med et emne ut fra en ferdig utarbeidet studieplan. Den vanligste måten å jobbe på er gjennom dialog, spørsmål til diskusjon og erfaringsutveksling. På denne måten kan alle få del i kunnskapsutbytte og utvikling. Samtidig kan studieringen være så mye mer, fordi denne metodikken i utgangspunktet har få begrensninger. Studieringen gir rom for stor variasjon, og for bruk av ulike arbeidsformer som kan kombineres:

- Gruppediskusjoner
- Foredrag og demonstrasjoner
- Film / video/ressurser på internett, sosiale medier
- Arbeidshefter/bøker
- Ekskursjoner, turer, utflukter
- Praktisk læring, f.eks. opplæring i salgsteknikk for å lære seg å stå på stand eller verve nye medlemmer
- «Trakk og snakk» - dialog og diskusjon mens vi går på tur....

Når vi velger studieringen som metode for læring, bør ikke hver enkelt studiering ha for mange deltakere. Hvis det blir mer enn ti deltakere, blir det fort vanskelig å aktivisere alle. Med mange deltakere er det derfor bedre å organisere læringen i flere studieringer. Studieringen trenger en leder, men ingen lærer, og vi kan bruke fagstoff og andre ressurser etter behov. I [Senterpartiskolen](#) ligger det studiehefter og annet materiell som er basert på bruk av studieringemetodikk. Alt materiell tar naturlig nok utgangspunkt i Senterpartiets politikk og organisasjonsmessige oppbygning, og vil være oppdatert både når det gjelder partiets program og organisasjonsutvikling. Studieringen gir godt grunnlag for læring, og bygger dessuten trygghet til å ta ordet i møter og forsamlinger. Studieringemetodikken er avhengig av den enkelte deltaker og samspillet deltakerne imellom. Et godt samspill forutsetter at alle føler ansvar og gjør en innsats gjennom forberedelser, frammøte og aktivitet i studieringen. Tidsbruk kan variere, husk igjen på at **fire hele klokketimer** er et minimum for å kunne motta opplæringstilskudd.

7. ORGANISERING AV KURS/STUDIERING: ET TENKT EKSEMPEL

Dette er et eksempel på hvordan vi kan organisere et kurs/studiering på fire klokke timer på en litt annerledes måte. Det er selvfølgelig mulig å bruke mer enn fire klokke timer, dette er et minimum. I eksempelet kaller vi studieringen for «Frisk og glad - folkehelse i vår kommune».

1. møte   Åpent møte med foredrag om kosthold og helse, v/ folkehelsekoordinatoren i kommunen. Servering av sunn mat til kaffekosen.
2. gang   Praktisk del: vi går i en rask tur nærområdet sammen, og snakker om hvordan naturen kan brukes for å styrke folkehelsa. Etter turen lager vi enkel og sunn mat, og spiser et måltid sammen.

8. HVORDAN LEDE KURS/ STUDIERING?

Et kurs eller studiering trenger en leder. Dette er helt nødvendig hvis kurset/studieringen skal fungere. Din oppgave som studieleder er å koordinere studiearbeidet, blant annet ved å sørge for at det blir oppnevnt kursleder/studieringleder. Du som er studieleder kan påta deg oppgaven, eller du kan finne en annen person som sier seg villig. Oppgaven som studieringleder kan eventuelt gå på omgang mellom flere. Da er det viktig å avklare hvem som leder på de ulike tidspunktene/sammenkomstene: sett i så fall opp en liste.

Kursleder/studieringleder har følgende oppgaver:

- lede møtene
- føre frammøteliste
- bidra til at deltakerne trives
- se til at studiearbeidet går etter planen
- fordele oppgaver i samarbeid med deltakerne
- ha kontakt med. og melde fra til lokallagets studieleder når kurset/studieringen er avsluttet

Hvis oppgaven med å lede møtene kan gå på omgang, vil flere få øve seg i møteledelse. Om nødvendig velges det også en sekretær, som kan ha ansvaret for å føre frammøteliste og sende inn denne når kurs/studiering er avsluttet. På det første møtet må deltakerne presenteres for hverandre, hvis ikke alle kjenner hverandre fra før. Så må det legges en plan for gjennomføring: sted, tidspunkt, antall møter, arbeidsformer, fordeling av oppgaver osv. Ellers er det meste opp til deltakerne selv. Studiering som metodikk gir som nevnt en veldig fri arbeidsform med mange variasjonsmuligheter, og det er lov å bruke fantasien.

Å samles til kurs /studiering skal være både nyttig og hyggelig, derfor er det sosiale samværet viktig. Men det må ikke bli så viktig at deltakerne glemmer emnet! Hvis så skjer, må kursleder/studieringleder gripe inn og samle gruppen om studiearbeidet igjen. Spørsmål, diskusjon og meningsutveksling er nøkkelord når vi møtes på kurset/i studieringen. Samtidig må vi huske på at deltakerne kan ha ulike meninger, og at målet er læring. Dessuten skal vi trives sammen, også i en god diskusjon. Vi må respektere hverandre, og sørge for å ha en god tone. I Senterpartiet er det høyt under taket, og stor toleranse for ulike meninger. Kursleder/studieringleder må være oppmerksom på dette. Deltakerne kan gjerne ta ballen, men aldri personen. Bruk heller kurset/studieringen til å øve på den gode argumentasjonen når ulike meninger skal brytes. På det siste møtet kan vi gjerne gjøre en enkel evaluering av hva vi har oppnådd med kurset/studieringen. Hva har vi lært? Hva var bra, og hva kunne vært bedre? Hvilke erfaringer tar vi med oss videre til andre kurs/studieringer?

9. EGEN STUDIEPLAN?

Kurs/studiering kan skreddersys etter behov og interesser, men må ifølge Lov om voksenopplæring ha en godkjent studieplan. Hvis du ikke en passende studieplan i Senterpartiskolen, er det mulig å lage sin egen plan. Studieplan kan lages for spesielle temaer knyttet til politikk eller organisasjon, eller praktiske kurs i ulike emner. Mal for studieplan kan hentes her: www.senterpartiskolen.no

10. VERKTØY

Det er laget en egen, pedagogisk verktøykasse som det kan være verdt å kikke på. Her er det mange tips og ideer til studiearbeidet. Verktøykassa inneholder også informasjon og råd om hvordan digitale kurs og studieringer kan gjennomføres. Se: www.senterpartiskolen.no

I Senterpartiskolen finnes også håndbøkene *Rom for samtale*, og *Håndbok for Senterpartiets tillitsvalgte og folkevalgte i kommunen*. Begge disse håndbøkene inneholder nyttig informasjon for deg som er studieleder, og for øvrige tillitsvalgte og folkevalgte. I *Rom for samtale* finner du tips og råd for hvordan vi kan arbeide effektiv med kommunikasjon og dialog i litt ulike sammenhenger.

11. DET GRØNNE HJULET

Det grønne hjulet er Senterpartiet sitt program for opplæring innen organisasjon og ledelse. Trinn 1 er basisopplæring for lokallag og folkevalgte i kommunen, mens trinn 2 er videregående opplæring på fylkesnivå. Det er egne studiehefter og veiledninger til Det grønne hjulet, se www.senterpartiskolen.no

Studieheftet til trinn 1 er delt inn i tre moduler. Innledningsvis ser vi på hvilke verktøy vi har som f.eks. vedtekter, retningslinjer, organisasjonshåndbok og digitale hjelpemidler.

Den andre modulen handler om ledelse, styrearbeid og om lokallagsstyret som ledergruppe. Her går vi blant annet gjennom hva som kreves og forventes i de ulike styrevervene, og hva som menes med ledelse i Senterpartiet.

I den tredje modulen tar vi for oss *Det grønne hjulet* som metode for utvikling av organisasjon og politikk. Her ser vi nærmere på planmessig arbeid med mål, og hvordan vi skal nå målene våre og lære gjennom det vi gjør.

Studieopplegget *Det grønne hjulet* er fleksibelt, og kan brukes på ulike måter. Det er også utviklet et nettkurs som vil bli tilgjengelig ved årsskiftet 2021/2022. Nettkurset vil kunne gjennomføres individuelt, eller brukes sammen med studieheftet og gjennomføres i lokallagsstyret.

Det er viktig at lokallagsstyret og kommunestyregruppa går gjennom kursopplegget etter at årsmøte i lokallaget er avholdt. Det er spesielt viktig at nye tillitsvalgte og folkevalgte setter seg godt inn i temaene i *Det grønne hjulet*. Samtidig er det like viktig å repetere for den som har vært med en stund. Vi må ha kunnskap om vedtekter, retningslinjer, program med mer fordi dette er de grunnleggende forutsetningene for arbeidet vårt. Derfor er det nødvendig å snakke godt sammen for å avklare roller, krav og forventninger slik at samarbeidet i lokallagsstyret og kommunestyregruppa blir best mulig. Dette gjelder også samarbeidet mellom lokallagsstyret og de folkevalgte. Studieleder må derfor bidra til at *Det grønne hjulet* kommer på dagsorden så snart lokallagsårsmøtet er over.

12. PRIORITERTE STUDIETEMAER

Aksjoner med prioriterte studietemaer benyttes når vi vil oppnå større politisk og/eller organisasjonsmessig gjennomslagskraft gjennom samordning av studiearbeidet i partiet. Vi får ofte et bedre resultat når vi arbeider systematisk med kurs og opplæring. Når lokallag over hele landet arbeider med samme opplegg samtidig, er dette et svært godt politisk og organisasjonsmessig verktøy.

Ved å jobbe samme, diskutere spørsmålsstillinger og utveksle erfaringer med lokale vinklinger får vi belyst problemer og utfordringer på en god, og ikke minst bred måte. Det er nettopp derfor det er så viktig å organisere det sentrale politiske og organisasjonsmessige utviklingsarbeidet gjennom lokalt studiearbeid. Arbeidet med Senterpartiets prinsipp- og handlingsprogram er et godt eksempel. Svært mange lokallag organiserer dette arbeidet som en studiering, og gjør en viktig jobb med innspill og utvikling av stortingsprogrammet. Da kan også medlemmene bidra og påvirke, slik at programmet kan utvikles gjennom en god, demokratisk prosess.

Når vi organiserer programarbeid, høringer og organisatoriske og politiske innspill i form av aksjoner med prioriterte studietemaer, får vi samtidig fram et mangfold av ideer. På denne måten kan alle som vil, delta i utformingen av Senterpartiets politikk for framtida. Slik blir de politiske linjene representative, fordi medlemmer og sympatisører deltar direkte i debatten. Da får vi en levende debatt, samtidig som vi utvikler organisasjonen vår både sentralt og lokalt.

Det er viktig at vi inviterer medlemmer, og kanskje også andre inn til kurs/studiering på prioriterte temaer. Det kan være nyttig å få innspill fra andre personer, organisasjoner og aktører i nærmiljøet når vi for eksempel jobber med programutvikling til kommende kommunestyrevalg. Medlemmene forventer å få være med å påvirke, og å utvikle nytt program. Andre utenfor lokallaget kan komme med viktige bidrag, tanker og ideer det kan være verdt å ta med seg. Det er også mulig å verve nye medlemmer gjennom å være åpen og inkluderende når vi jobber med ulike temaer gjennom studiearbeid.

13. TIL AVSLUTNING: OM LÆRING

“Learn to do by knowing, and to know by doing”, står det på tittelbladet til en amerikansk lærebok i psykologi for lærerstudenter. Boka ble skrevet av pedagogene John Dewey og J. McLellan, og utgitt i 1889. De kloke ordene på tittelbladet kjenner vi igjen som «Å lære ved å gjøre». Dette utsagnet kjennetegner en praktisk pedagogikk hvor tanke og handling utfyller hverandre. For å gjøre oss erfaringer som fører til læring må vi vite hva vi gjør, og hvorfor vi gjør dette: ved at praksis og teori får gå hånd i hånd.

Læring gjør noe med oss, og fører til en forandring. Samtidig lærer vi best når vi er nysgjerrige, når vi er interesserte og når vi har lyst til å lære. Vi lærer også mye av hverandre, i ulike sosiale sammenhenger. Derfor skjer det god læring når vi er sammen – slik vi er det i lokallagene våre i Senterpartiet.

«Nysgjerrighet er veken i kunnskapens lys.»(Ordtak)

**LYKKE TIL MED LÆRINGEN, ARBEIDET I LOKALLAG OG
KOMMUNESTYRETGRUPPE - OG MED VERVET SOM STUDIELEDER!**

Senterpartiskolen
Senterpartiets studieforbund

www.senterpartiskolen.no